

# MISJONSOPPGAVEN I TEOLOGISK SIKT

av

R. K. ORCHARD

«Utsendelse» er et hovedord i evangeliet, f. eks. «Så har Gud elsket verden, at han *sendte* sin Sønn, den enbårne», «Likesom Faderen har *sendt* meg til verden, *sender* også jeg eder». Fordi Guds gjerning da han sendte sin Sønn er kjernen i den kristne åpenbaring, er det at kristne selv blir sendt. Å tro på ham som ble sendt, er å være sendt selv. Den kristne misjon har dypere røtter enn lydigheten mot befalingen om å gå ut til hele verden og forkynne evangeliet. Den springer ut fra selve evangeliets vesen, fra den guddommelige gjerning i Jesus Kristus. Misjonens mål er forkynnelsen av Jesus Kristus, dvs. at Jesu Kristi herrelde skal bli kunngjort for alle mennesker og på alle livsområder, og at den overflod av liv som han ble sendt for å dele med menneskene, skal bli tilbudt alle og tilbudt overalt.

Innenfor en slik omfattende forståelse av hva «misjon» er, må den spesielle side som vi kaller «ytremisjon» bli behandlet. Disse spørsmål må stilles: Hvorfor er det nødvendig, teologisk sett, at kristne fra ett land og en kultur kunngjør evangeliet i et annet land, i en fremmed kultur? Er det av særlig viktighet at man reiser ut for å forkynne evangeliet? Er det en særoppgave, som på noen måte skiller seg ut fra misjon innenfor ens egen nasjon og kultur? Er det noe som kristne er forpliktet til å gjøre hvis de tror på evangeliet? Er det en uunngåelig frukt av en kirkes liv og aktivitet ut fra det faktum at kirken er konstituert av evangeliet? Hva kan vi slutte om evangeliets natur og kirkens vesen ut fra tilstedeværelsen av og erfaringene fra ytremisjonens tiltak?

Jeg mener at svaret på slike spørsmål er høyst påkrevd i dag. Det er av den største interesse både for ytremisjonen som sådan,

for misjonen i det hele og for kirkenes riktige forståelse av deres eget liv. Jeg mener selvsagt ikke å antyde at teologien som sådan vil få kristne til å reise ut eller føre til en sterkere misjonsvirksomhet i det hele. Ved å avklare og forklare motivene, metodene og betydningen av misjonen i sin alminnelighet og ytre misjonen i særdeleshet — en teologisk oppgave! — kan man hjelpe til med å fjerne noe av den usikkerhet som nå anfekter enkelte kristne. På den måten kan man også hjelpe kirkene til å bli mer klar over sin misjonsoppgave.

For meg står det slik at møtet mellom teologi og misjon er svært viktig i våre dager, både for teologien og for misjonen. Vi trenger inngående teologiske studier av misjonens grunnlag i evangeliet. Atskillig arbeid er blitt utført på dette området, særlig etter Tambaram, men det er — så vidt jeg vet — aldri blitt systematisert. Dessuten har det for det meste befattet seg med ytre misjon og har kanskje medvirket til å gi inntrykk av at «misjon» utelukkende betyr «ytre misjon». Hva vi nå trenger, er en teologisk behandling av misjonen i sin helhet, med utgangspunkt i evangeliets møte med verden, idet man studerer dette møte først ut fra evangeliets eget vesen og derfra går over til å spørre hvilke følger dette har for kirkens vesen og for dens virke, og hvordan forholdet er mellom misjonen som evangeliet skaper, og kirken. Selv mener jeg ikke at tidens slagord: «Kirke er misjon» gir noe endelig svar.

Utenom dette trenger vi en teologisk undersøkelse av de problemer som reiser seg under utøvelsen av den kristne misjon — hjemme så vel som ute. Denne undersøkelsen vil berøre bl. a. apologetikk, ekklesiologi, kristen sosiologi. Jeg tror ikke man har hatt tilstrekkelig klart for seg at misjonens erfaringer kan kaste lys over hele rekken av teologiske disipliner. Følgelig har fagene unnlatt å gjøre bruk av en del av deres viktigste råmateriale. Den rammen de har beveget seg innenfor, har altfor meget vært «kristendommen» — i betydning av et samfunn som underforstått godtar grunnleggende kristne sannheter om mennesket og verden. Men kristendommen i denne betydning eksisterer ikke lenger, ikke engang i Vesten, hvor vi lever i et «etter-

kristent» samfunn. Som følge av dette må all teologisk tenkning, etter min mening, nå utføres innenfor misjonens dimensjon — misjonen som en helhet, ikke bare ytremisjon.

Innenfor denne videre ramme for misjonsteologien møter man den mer spesielle behandling av en ytremisjonsteologi. Her synes det for meg igjen å være to synspunkter. For det første det fundamentale spørsmålet om ytremisjonens grunnlag i evangeliet, for det andre møtet mellom ytremisjonens erfaringer og teologien. Å trekke en skarp skillelinje mellom disse to lar seg selvsagt ikke gjøre.

Når det gjelder det fundamentale spørsmålet om ytremisjonens grunnlag i evangeliet, vil jeg prøve å si noen ord om det nedenfor. Her vil jeg bare peke på den vekt Bibelen selv på forskjellige steder legger på at evangeliet ifølge sitt vesen *må* forkynnes til jordens ender og til tidens ende. Innenfor misjonens alminnelige sammenheng er det — slik jeg ser det — denne esjatologiske understreking som er grunnlaget for ytremisjonen som sådan.

Fra dette utgangspunkt blir vi kanskje best ført inn i møtet mellom teologien og ytremisjonens erfaringer ved hjelp av den konfrontasjon med ikke-kristne religioner som er resultatet av evangeliets forkynnelse til jordens ender. Det leder oss direkte inn på den kristne dogmatikkens område, for det reiser øyeblikkelig det avgjørende problemet om kristentroens enegyldighet og absolutthet.

Det kan være at det er fordi ytremisjonens erfaringer på dette viset stadig reiser teologiens sentrale problem, at de også leverer materiale til nesten alle teologiske disipliner. Jeg vil bare nevne noen få eksempler:

Kunngjøringen av evangeliet i fremmede land resulterer i at kirken blir etablert, og det tvinger oss til å spørre hvordan denne kirkes liv bør ordnes. Det reiser problemer omkring de godtatte oppfatninger av kirkeordning. Er kirkeordningen nødt til å følge mønsteret fra Vestens kirke? Vi kan svare «ja» bare om vi tror at et spesielt kirkeordningsmønster fra Vesten er universelt gyldig. Hvis vi ikke er rede til å komme med en slik påstand,

er vi nødt til å se i øynene det vanskelige og fundamentale spørsmålet: Hva er universelt i kirkens ordning, og hva er rett og slett tilfeldig og tidsbetont, idet det skyldes en spesiell epoke og et særskilt sosialt miljø? Dette spørsmålet er for tiden i særlig grad aktuelt når det gjelder prestedtjenesten i de unge kirkene. Slik de økonomiske og sosiale forholdene er i Asia og Afrika, synes det umulig at de unge kirkene i overskuelig fremtid kan underholde et lønnet profesjonelt presteskap i full stilling (slik vi kjenner det her i Vesten), i hvert fall ikke i tilstrekkelig antall til å imøtekomme deres behov for sjelesørgerisk og evangeliserende tjeneste på en fullgod måte. Det snakkes meget om deltidsprestestillinger. Dette reiser spørsmålet: Er et lønnet presteskap i full stilling av vesentlig betydning for prestedtjenesten, eller er det et tilfeldig trekk, bare forbundet med den moderne vesterlandske sosiale bakgrunn? Kan en ny ordning av prestedtjenesten utvikle seg i de unge kirkene uten at denne tjenesten mister sin vesentlige karakter? Hvilke karakteristika er permanente og universelle i prestedtjenesten, og hva er bare dens tilfeldige og tidsbetonte eiendommeligheter? Misjonærene og de unge kirkene trenger i høy grad teologiens hjelp på dette punkt.

Det samme spørsmålet reiser seg i samband med liturgiske overveielser. Selvsagt må kirkens gudstjeneste settes i relasjon til de nye omgivelsene i Asia og Afrika. Like selvsagt må den forbli rotfestet i den kristne gudstjenestes sentrale tradisjon. Hva er så det essensielle innhold av denne sentrale tradisjon, og hva er dens tilfeldige innhold? Hvis en teologisk rettleiding uteblir her, er det fare for at man enten rett og slett overfører vesterlandske gudstjenesteformer eller mister den kristne gudsyndens vesentlige struktur ved misforståtte forsøk på å gjøre gudstjenesten stedegen. På dette viset fører ytremisjonens erfaringer direkte inn i et av ekklesiologiens grunnleggende problemer. Hvordan skjelner man mellom de tidsbetonte og tilfeldige trekk og de permanente og universelle trekk i kirkeordningen, og hva er det som forbinder dem?

Også når det gjelder kirkehistorien, har misjonens erfaringer meget å bidra med. På den ene side viser de unge kirkers opp-

levelser mange illustrerende paralleller til kirkens tidlige historie. På den annen side trenger kirkehistorien å bli betraktet under misjonens synsvinkel, etter som den jo fra ett synspunkt sett er en beretning om evangeliets møte med ulike kulturer og tidsbolker. Altfor ofte er kirkehistorien blitt framstilt nesten utelukkende som kirkens indre historie. Dog er denne historie ikke helt ut eller riktig forstått hvis ikke synspunktet «møte med verden» er tatt i betraktning. Vi trenger i høy grad til en teologisk kirkehistorisk bearbeidelse av det materiale som er samlet i Latourette's monumentale «A History of the Expansion of Christianity».

Det fins også andre temaer som tidens ytremisjon storlig trenger teologiens hjelp til å løse. Som eksempel kan nevnes at hele det området som omfatter misjonsselskapenes og de unge kirkers forhold til styremaktene, er meget utilstrekkelig behandlet av teologene. Vi trenger av hensyn til de unge kirkene en grundig undersøkelse av kirke-stat-problemet. Ytterst lite tankearbeid av det slaget som ble foretatt av Oxford-konferansen om kirke, folk og stat synes å være gjort i samband med de forskjellige situasjonene som de unge kirkene står i — om det enn er tegn på at man mer og mer innser hvor viktig dette spørsmålet er. Det er påtrengende nødvendig at vi får en teologisk analyse av begrepene «nasjon» og «rase». Nasjonalismen er i vekst, og på mange steder er den trådt i forbindelse med klassiske religioner så som buddhisme, hinduisme og islam. Men dette synes å ha vakt forbausende liten oppmerksomhet mellom teologer. De kristne i de unge kirkene har stort sett ikke fått noen teologisk veiledning om sitt politiske ansvar som kristne. Rasebegrepet er blitt analysert fra sosiologisk, etisk og psykologisk synsvinkel. Den hollandsk-reformerte kirke i Sør-Afrika har nedlagt et ganske grundig teologisk arbeid på emnet, men dens resultater er i hovedsaken uantagelige for dem som forkaster apartheiddoktrinen. Så langt jeg vet, venter vi imidlertid fremdeles på en positiv analyse av hva det er som skiller det teologien har å si om raseproblemet, ut fra ethvert annet synspunkt, bortsett fra det foreløpige forsøk Canon Broomfield har gjort på dette om-

rådet i sin bok: «The Chosen People: Christianity, the Bible and Race».

I tillegg til spørsmål som disse, som kanskje særlig berører de unge kirkenes liv, trenger misjonsselskapene teologisk hjelp til sine egne spesielle oppgaver. Vi har f. eks. spørsmålet (og det er meget aktuelt i de områdene hvor de unge kirkene er kommet lengst): Hva er misjonærens særlige funksjon, og hvor er hans plass i den unge kirkes liv? Skal han f. eks. bli et lem i den, eller forkludrer dette hans riktige forhold til den? Hvis han ikke bør bli et medlem av kirken, hva er så hans stilling innenfor den? Har han en spesiell oppgave i den, eller er han eller hun rett og slett en medarbeider fra et annet land som utfører de samme funksjoner som den stedegne prest, kvinnelige menighetsarbeider, lærer osv.?

Enda en ting: Hvilke kriterier har man når man vil avgjøre om en ung kirke i den grad er blitt «kirke» at den kan bli gitt fullt ansvar for sitt eget liv og virke? På den ene side hevder de mest ytterliggående at så snart som en gruppe troende har dannet en menighet, har Bibelen på sitt eget tungemål og har vunnet en del forståelse av kristen gudsdyrkelse, bør den — bortsett fra tilfeldige besøk for brødersamfunnets skyld — overlates til seg selv for å vokse, idet den nærer seg av Bibelen og innretter sitt liv etter den under Den hellige Ånds ledelse. På den andre yttre kanten synes det som om noen misjoner opprettholder en betydelig grad av kontroll inntil den nye kirken har et fullstendig utdannet presteskap, en komplett sentralorganisasjon og kanskje endog en egen bekjennelse. Fins det teologiske prinsipper som kan hjelpe misjonene til å ta avgjørelser i dette viktige spørsmålet som påvirker deres planlegging og praktiske arrangementer på dette feltet? Eller må hvert tilfelle nødvendigvis bli avgjort ut fra dets eget verd, idet man lar de rådende omstendighetene både i kirken og misjonen og på det økonomiske og politiske område telle med — og ut fra den innsikt som den unge kirken og misjonen er i besittelse av? Og når saken er avgjort, og en ny kirke har fått seg overdradd og har tatt imot hele ansvaret, betyr da det at ytre misjonens arbeid er fullført, selv om

den nye kirken teller, la oss si 1 % av befolkningen i vedkommende område? Eller er det fremdeles et oppdrag å ivareta for misjonen? Hvis det er det, hvilken rettleiding skal man da gi de unge kirkene og misjonen om deres gjensidige forpliktelser til å ta seg av ytremisjonens oppgave?

Kanskje det nå er klart at det er et vidt arbeidsfelt for teologer innenfor ytremisjonens virkefelt. Man kan visseelig gjerne spørre om det er et eller annet nøkkelproblem — et brennpunkt — som alle disse spørsmålene kan organiseres omkring. Fins det noen inngangsport til dette sakskomplekset?

Jeg har ikke funnet noen slik inngangsport. Ytremisjonen berører alt som har med kristent liv og kristen tro å gjøre. For meg ser det ikke ut som om det er mer mulig å behandle *dens* teologi gjennom ett sentralproblem enn det er mulig å gjøre det med hele rekken av teologiske spørsmål i Vestens kirker. Men når det gjelder Vestens kirker, er det ett spørsmål som trenger seg fram med særlig styrke og som krever teologisk hjelp for å kunne besvares. Grelt og likefram kan det stilles slik: Hvorfor reise ut? Det fins unge mennesker — iallfall i Storbritannia, men sikkert andre steder også — som resonnerer omtrent på denne måten: «Vi godtar overbevisningen om at misjonen hører med til selve evangeliet, og at tro på Guds ord *må* resultere i en eller annen form for misjonsvirksomhet. Men nå er det jo unge kirker til å ta seg av misjonen i Asia og Afrika. Her i Vesten befinner vi oss også i en misjonssituasjon nå. Om jeg kjenner kallet til å gå løs på misjonsoppgavene, kan jeg fullføre det kallet blant dokkarbeiderne i Glasgow, mekanikerne i Birmingham eller stålarbeiderne i Sheffield, som alt for lenge siden har skilt lag med enhver form for kristen tro og kristent liv. Hvorfor skulle jeg så reise ut?» Det fins andre, mer modne kristne både i Østen og i Vesten, som forteller oss at ytremisjonens tid er endt. I og med at de unge kirkene er vokst fram, er det ikke lenger noen plass for ytremisjonen som sådan. Etter som de eldre kirkene i Vesten har en lengre sammenhengende kristen tradisjon og større ressurser av mennesker og penger, er det uten tvil deres plikt å dele alt dette med de unge kirkene, og også å sende ut arbeidsbrødre

for å bistå disse kirkene ved å virke i dem. Men ytremisjonæren i egentlig forstand vil etter dette syn i løpet av kort tid bli en kirkelig museumsgjenstand.

Imidlertid er det her ikke bare spørsmål om teologi. Personlig kall, den kristne menighets religiøse livskraft, betraktninger over hva vi kan kalle kristen strategi, aktuelle hendinger og særskilte behov, har alle et bidrag å gi. Men jeg ser det slik at selve den kjensgjerning at slike synsmåter blir uttrykt, gjør det påtrengende nødvendig at vi er i stand til å slå fast ut fra et teologisk synspunkt hvorvidt det fins en særegen og vesentlig funksjon for ytremisjonæren og — i tilfelle hva den består i.

Som jeg allerede har antydnet, må svaret i sin grunn søkes i evangeliet. Etter mitt syn består den særlige grunn til å reise ut — som allerede anført — i å være et vitne for den sannhet at evangeliet *må* forkynnes til jordens ender og til tidens ende. Misjonæren er endetidens vitne og endetidens tjener. Dette betyr mer enn at han er et vitne om evangeliets universalitet. Ytremisjonen er i særlig grad vitnesbyrdet om den overbevisning at evangeliet *skal* forkynnes til det ytterste, til den skapte verdens grenser, dens grenser både i utstrekning og i tid. Jesus Kristus er den endelige mening med menneskets eksistens. Derfor har alle menneskelige kulturer, innbefattet deres religiøse røtter, bare en relativ betydning. De må ikke bli behandlet som absolutter. Det ville være ensbetydende med avgudsdyrkelse. Det fins intet endelig hvilested for noe menneske eller noen kultur borte fra evangeliet. Misjonæren er et vitne om den overbevisning at Jesus Kristus, han som er kommet, vil komme igjen, og bare i hans komme ligger det endelige mål for menneskehetens eksistens.

Selvsagt må dette ytremisjonens kall til å være endetidens tjener stå i forhold til andre sider av den totale kristne misjon. *Koinonia* — uttrykket for kristensamfunnet i og ved Den hellige Ånd, er en vesentlig del av misjonen, og mellomkirkelige hjelpetiltak og anledninger til å møtes og til å utveksle tanker og erfaringer, er uttrykk for dette. Men oppbyggingen av trosfelleskapet gjennom gjensidig samdeling er ikke i seg selv ytremi-



sjon, for denne hører med til kirkens indre liv: den strekker seg like til enden. *Diakonia* — tjenesten for dem som er i nød, er en vesentlig del av den kristne misjon. Evangelieforkynnelsen finner alltid sitt uttrykk også i barmhjertighetsgjerninger. Men «diakonien» er ikke fullstendig uten at også det navn forkynnes som tjenesten blir gitt i. Diakonien er organisk forbundet med kristen misjon, men den er ikke identisk med ytremisjonen. Alle disse synspunktene på den totale misjon er beslektet, og de må fortsette å være det. Men om ikke misjonen i sin helhet gir plass for det særskilte element: evangelieforkynnelsen til jordens ender og til tidens ende, er det fare for at de andre sidene av den vil bli skadelidende.

Men hvis det er sant at ytremisjonen er en uunngåelig følge av evangeliet og uunnværlig for et fullt og helt kirkeliv, hvilken betydning får det så rent teologisk når en kirke ved politiske hindringer blir avskåret fra å drive ytremisjon? Ta f. eks. kirker som hadde misjonsarbeid i China og India. China er stengt. Misjonen i India blir stadig vanskeligere å drive, og hvor lenge eller hvor uinnskrenket visa vil bli utstedt, er et alvorlig spørsmål. En kirke i en slik stilling har god grunn til å anta at det ikke kan vare lenge før den må gi opp å ta del i ytremisjonen. Hvordan skal den tolke en slik situasjon? Skal den ta den som et kall til å forsterke misjonsarbeidet i hjemlandet? — til å holde bevisstheten om å være kalt til jordens ender og til tidens ende levende på et eller annet vis? — til å søke å trekke jordens ender inn i sin egen livssfære, f. eks. ved å gi fremmede lands innbyggere høve til å komme til sitt eget land for å gi dem utdanning og erfaring, og ved å gå inn for studiet av hvordan man skal møte de ikke-kristne religioner for således å være rustet til å dra ut igjen når dørene åpnes? Eller skal den arbeide for å finne nye måter å delta i ytremisjonen på, f. eks. ved å sende kristne ut i F.N.'s tekniske hjelpeprogrammer og i handelsvirksomhet og industritiltak der ute? Det grunnleggende spørsmål: Hvordan vi skal tyde dette at vi nå ved politiske eller liknende barrierer blir avskåret fra å drive ytremisjon, er, etter min mening, meget vanskelig. Men vi håper at teologene vil kunne gi oss hjelp her.

Men hva enn de menneskelige hindringer måtte bestå i, tror jeg at erkjennelsen av kallet til å drive misjon til jordens ender og tidens slutt, og kampen for å være lydige mot dette kall, er av avgjørende verd for et fulltonende evangelievitnesbyrd og for kirkens eksistens og sunnhet. Det er de kristne tidenes ende er kommet nær. De lever i endetidens tegn. De er også et pilegrimsfolk, som venter hans gjenkomst som *er* kommet til dem og *vil* komme for å fullbyrde sitt herredømme i det åpenbare. De er et forsvarsløst folk, menneskelig talt, for de er sendt slik som deres Herre ble sendt, uten menneskelige hjelperåder. Men de er et seirende folk, fordi han som hersker i det skjulte, også er på universets herresete, og inntil jordens ender og tidens ende er de utsendt for å kalle menneskene til å gjøre seg rede til åpenbaringen av Kongen i hans herlighet. Hans navn være pris og ære i evighet!